

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 276/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

179/2009. (VI. 17.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) soproni lakos **panaszos**¹ 2008. október 24-én előterjesztett panaszát a 2009. június 10-én megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszosnak a 2008. október 23-án, több helyszínen végrehajtott rendőri intézkedésekkel kapcsolatos, és a Budapesti Rendőr-főkapitányságra eljuttatott beadványát az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálat küldte meg a Testülethez, mivel a panaszos beadványában kérte, hogy az ügyét a Testület vizsgálja meg.

1) A panaszos először a Soproni Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály Nyomozó Alosztály előtt, 2008. október 24-én tett bejelentést, melyet a 08050-503143/2008 id. számú jegyzőkönyvben rögzítettek.

A panaszos előadta, hogy 2008. október 23-án 15 óra 15 perckor a Budapest V. kerületi Deák téren, bejelentett rendezvényen vett részt, melyet azonban egy rendőrségi helikopter hangja zavart meg. Ezért a helikopter eltávolítását a helyszínen

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

szolgálatot teljesítő P. I. r. őrnagytól kérte, aki – 14010/2757-1/2009/ált. számú, 2009. február 6-án kelt jelentése szerint – felettesének kívánta jelenteni az esetet, kérve annak orvoslását, de ekkor a helikopter olyan távolságba került, hogy az a rendezvényt már nem zavarta. A panasz rögzíti, hogy a r. őrnagy tájékoztatta a panaszost, hogy a helikopter kivonása folyamatban van.

A panaszos észrevételezte, hogy a bejelentését megelőzően hosszabb ideig zavarta a rendezvényt a helikopter, sőt a bejelentést követően is megjelent, 15 óra 33 perckor és 16 óra 5 perckor, azonban ezekben az esetekben már csak rövid ideig, legfeljebb egy percre tartózkodott a közelben, és a korábbinál nagyobb távolságot is tartott, így az már a panaszos szerint elfogadhatónak volt tekinthető.

2) A következő panaszolt esemény a Teve utcai rendőrségi épülettel szemközi területre bejelentett, engedélyezett és megtartott rendezvényt érintette, ahol az Angyalföldi utca felől érkező panaszost igazoltatták, valamint ruházatának átvizsgálására került sor. Az intézkedések tényét, melyekre az elrendelt fokozott ellenőrzésre tekintettel került sor, a panaszos nem kifogásolta, azonban sérelmezte, hogy az adatait rögzítették, melyet ő olyan „készletező jellegű” adatgyűjtésnek tekintett, melyről az állampolgári jogok országgyűlési biztosa korábban megállapította, hogy nincs rá jogszabályi lehetőség.

A panaszos hivatkozott más személyre is, akinek igazoltatása során észlelte, hogy adatait szintén rögzítik, és kérte ennek kivizsgálását is.

A panaszos kérte annak kivizsgálását is – bár arról csak közvetett tudomása volt –, hogy a Déryné utca felőli beléptetésnél alkalmazott kamerázás jogszerű volt-e.

3) A panaszos kifogásolta, hogy a helyszínre jutás jelentősen megnehezült egyrészt azért, mert a tömegközlekedési eszközök nem menetrend szerint közlekedtek – a környékbeli kijelölt megállóknál nem álltak meg –, másrészt hogy a Róbert Károly körúton – a korábbi megegyezés ellenére – nem működtettek beléptető kaput, így a rendezvény helyszínére való bejutás jelentősen megnehezült. Álláspontja szerint a többi kapunál is elégtelen volt a beléptetéseket végző rendőrök száma, így lassan haladt a sor, és csúszott a program.

4) A tömeg a rendezvény befejezését követően az Astoria felé indult, azonban a Váci úton haladva velük szemben két rendőrautó közlekedett, amit indokolatlannak és veszélyesnek tartott a panaszos.

5) A panaszos a tömeggel együtt a Markó utcából a Bajcsy-Zsilinszky útra kívánt ráfordulni, ahol azonban rendőrök állták útjukat, majd körbezárták a területet anélkül, hogy arról a jelenlévők tájékoztatást kaptak volna. A panaszos a helyszínen felismert „Kalmár őrnagy úrtól” kívánt felvilágosítást kérni, azonban „ő nem mutatott fogadókézséget”. Ezt követően a panaszos a 107-es segélyhívó számon próbált érdeklődni, és kérte, hogy legalább egy kihangosítóval felszerelt gépkocsiról

tájékoztassák az érintetteket, hiszen a sok, fegyverrel felszerelt rendőr úgymond félelmet kelt a tömeget alkotó emberekben. A kihangosítóval felszerelt gépkocsi 20 óra 37 perckor érkezett meg, azonban a hangzavar miatt az utca közepén már nem volt érthető a rendőri tájékoztatás.

A panaszos az intézkedések kapcsán újfent kifogásolta, hogy a kiléptetés lassan zajlott, továbbá hogy a tömegről és az igazoltatott személyekről a rendőrség videofelvételeket készített.

6) Körülbelül 20 óra 50 perckor 16-20 rendőr kétsoros alakzatban közeledett, lökdösték az embereket, és annak ellenére, hogy a panaszos együttműködését jelezve felemelte a kezét, durva és megfélemlítő fellépéssel emelték ki a tömegből, oldalába két-három alkalommal „tonfát nyomtak”, majd a Bihari János utca és a Markó utca kereszteződéséhez vezették. Itt kamerázás mellett igazoltatták és átvizsgálták ruházatát és csomagját, amit megalázóknak tartott, és kifogásolta is, azonban ezt nem vették figyelembe az intézkedő rendőrök. Különösen azt kifogásolta, hogy a hátizsákjában lévő italát is kinyitották, holott abban csak ivóvíz volt. Együttműködését jelezve a panaszos kivette a rendőr kezéből az üveget, hogy majd ő kinyitja, és megmutatja a tartalmát, azonban ekkor dulakodni kezdtek vele.

Kifogásolta a panaszos, hogy az igazoltatás során újra rögzítették adatait.

Kérte továbbá, hogy a telefonszámáról a 107-es segélyhívó számra indított hívásainak jegyzőkönyveit a részére megküldjék.

7) A panaszos a fentiekben ismertetett panaszát az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálat Központi Panaszirodájának 32206/5/2008. számú, 2008. október 27-én felvett jegyzőkönyvében részben megismételte, részben kiegészítette és pontosította. Kifogásolta, hogy a Deák téri rendezvényen az élő kordon alkalmazása sértette az „ünnephez fűződő jogát” a résztvevőknek.

A Déryné köznél megtartott rendezvényen a négy helyett csak három helyen folyó beléptetéseknél a panaszos szerint túl szűk volt a kapu, és a csomagátvizsgálást és a kamerázást is szükségtelennek és aránytalannak tartotta, ráadásul az átvizsgálásoknál nem ügyeltek arra, hogy azt azonos nemű rendőr végezze.

Újfent kifogásolta az adatok rögzítését, továbbá a tömeggel szemben haladó rendőrségi gépkocsik veszélyeztető jellegét. Ez utóbbi kapcsán előadja, hogy az neki „nem okozott sérelmet”, csak látta, hogy a rendőrségi személygépkocsik megkülönböztető jelzés nélkül haladnak.

Panaszolta továbbá, hogy a Visegrádi utcán, ahol eredetileg vonulni kívántak, rendőri lezárás miatt nem tudtak továbbhaladni, így más utat kellett választaniuk. Álláspontja szerint ez szükségtelen volt.

8) A panaszos ismételten kifogásolta, hogy a Markó utcában körbezárták őket, amely „legalább egy órát tartott”, és erről nem kaptak „semmilyen tájékoztatást”. Álláspontja szerint a tömeg békés volt, és az is maradt, továbbá hogy a mentőszolgálat munkáját is akadályozta a rendőri intézkedés.

9) A fentiekben ismertetett, a panaszossal szemben végrehajtott intézkedéseket követően a panaszos az Astoria felé indult, azonban a lezárások miatt csak a Duna felé tudott menni, ráadásul a Bajcsy-Zsilinszky út 54. szám előtt újabb igazoltatáson esett át. Előadta, hogy az őt igazoltató rendőr megismerte, ezért rádión jelezte, hogy korábbi igazoltatás során már megállapították személyazonosságát, azonban az érintett rendőr azt az utasítást kapta, hogy igazoltassák megint a panaszost. Észrevételezte a panaszos, hogy ugyanitt többen igazoltatás nélkül tudtak továbbhaladni.

10) A panaszos bejelentéseit a Budapesti Rendőr-főkapitányság Hivatala Jogi, Koordinációs és Panaszügyi Osztály Panaszügyi Csoportjának 1294-793/2008. számon 2008. október 27-én felvett jegyzőkönyvében további előadásokkal erősítette meg, illetve egészítette ki.

Jelezte, hogy a Bajcsy-Zsilinszky út 54. szám előtti igazoltatás minden bizonnyal csak az ő „vegzálásuk miatt történt”, hiszen az igazoltatás közben mások szabadon haladtak el ugyanazon az útvonalon. Továbbhaladva, az Erzsébet téren viszont azt észlelte, hogy másokat igazoltatnak, míg ők szabadon haladhattak tovább. Ez az „össze-vissza” igazoltatás a panaszos álláspontja szerint alkalmas arra, hogy megfélemlítse azokat, akik egyébként békés szándékkal jelentek meg a meghirdetett rendezvényeken.

11) Sérelmezte a panaszos, hogy a Városház téren szabálytalanul álló rendőrségi mikrobusz akkor sem állt át szabályosan, amikor ő erre figyelmeztette a sofőrt. Amikor fényképet kívánt készíteni, bekapcsolták a jármű megkülönböztető jelzéseit, és „kárörvendően viselkedtek”.

12) A panaszos előadta, hogy a Károly körút teljesen le volt zárva, itt igazoltatás árán sem lehetett átjutni, ezért a Dohány utca felé kerülve lehetett csak eljutni az Astoriához. Sérelmezte, hogy a lezárásról és az alternatív útvonalakról őket senki nem tájékoztatta, és indokolatlannak tartotta a teljes lezárást, álláspontja szerint legalább egy kaput kellett volna nyitni, ahol igazoltatás után beléphetnek azok, akik a rendezvényen részt kívánnak venni.

13) Az Astoriához érkeve a panaszost egy fiatalember figyelmeztette, hogy több rendőr maszkot visel, és az egyik rendőrön nincs azonosító szám. A fiatalember szólt a közelben álló két rendőrnek, akikkel közösen odamentek a kb. 150 méterre lévő esethez, és megállapították, hogy a rendőrnek térmagasságban, a lábán van elhelyezve az azonosító száma. A maszkokkal kapcsolatban a rendőrök azt a tájékoztatást adták, hogy azok tűzálló pirotechnikai maszkok, azok viselése szabályos.

A panaszos kérte, hogy panaszát a Testület vizsgálja ki.

II.

A Testület a panasz elbírálásához szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, aki a Testület rendelkezésére bocsátotta az ügy megítéléséhez szükséges dokumentumokat, így Budapest rendőrfőkapitánya 110-60/2008. ált. számú egyedi utasítását, a budapesti rendőrfőkapitány rendészeti helyettese 2009. február 10-én, a Testület megkeresésére válaszul küldött levelét, a BRFK hivatalvezetője 2009. március 5-én küldött, illetve 2009. április 7-én kelt leveleit, a Nyugati téri felüljáró alatt végzett helyszíni szemle megtartásáról készült jegyzőkönyvet és a panaszban említett eseményeket rögzítő videofelvételeket. Ezek figyelembe vételével a Testület vizsgálata – a panaszos beadványában foglalt sérelmek eredete szerint – az alábbi kérdésekre terjedt ki.

A Testület elsőként megvizsgálta a panaszolt intézkedések időpontjában elrendelt fokozott ellenőrzés körülményeit, illetve a fokozott ellenőrzés és a konkrét intézkedés viszonyát. Ezt követően került sor a panaszos által sérelmezett egyes cselekmények értékelésére.

A rá irányadó hatásköri szabályok kapcsán ugyanakkor a Testület arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy kizárólag olyan rendőri intézkedéseket (ezek elmulasztását, illetve kényszerítő eszköz alkalmazását) vizsgálhat, amelyek a panaszos alapvető jogát személy szerint érinthették [Rtv, 92. § (1) bek.]. Nincs tehát lehetősége olyan panaszolt intézkedések vizsgálatára, amelyek nem valósítottak meg legalább potenciális veszélyt a panaszos valamely alapjogának gyakorlására.

Ebben a körben utal a Testület arra, hogy a panaszos összesen három bejelentésében számos olyan esetre hivatkozik, amely során nem vele szemben fellépő, csupán vele azonos helyszínen tartózkodó rendőrök magatartásában, öltözködésében talált kivétlnivalót. Kifogásolt például másokkal szemben végrehajtott igazoltatást, ruházatátvizsgálást, illetve a Déryné utcában a rendezvényre beléptetés során videokamera alkalmazását, általában észrevételezte a mentők mozgásának korlátozását vagy a rendezvények biztosításában részt vevő rendőrautók közlekedését. Mivel a Testület az ilyen esetek vizsgálatára hatáskörrel nem rendelkezik, a 2), 4), 7), 8) és 11) a pontokban említett sérelmek kapcsán az állásfoglalást részben mellőzte.

Egyebekben a Testület megállapította, hogy a sérelmezett intézkedések érintették a panaszos mozgásszabadságát, gyülekezési jogát, személyes adatok védelméhez való jogát, tisztességes eljáráshoz való jogát és személyi integritását.

III.

A panaszolt intézkedés idejére elrendelt fokozott ellenőrzés kapcsán a Testület vizsgálata során az alábbiakat állapította meg.

1) Budapest rendőrfőkapitánya 110-60/2008. ált. számú egyedi utasításában az Rtv. 30. §-ának (1), valamint (3) bekezdése alapján Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2008. október 22-én 0 órától 2008. október 25-én 24 óráig. A központi biztosításba beosztott rendőri állomány a fokozott ellenőrzés keretében figyelemmel kísérte a rendezvényekre érkezőket, megakadályozta az esetleges jogsértések kialakulását. Ennek során szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat- és csomagátvizsgálást hajtott végre. Az utasítás indokolása tartalmazza mindazokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzés elrendelését lehetővé teszik, és utal arra a helyzetre is, amely a bejelentett rendezvények jellege és nagy száma miatt ezt az intézkedést az adott esetben szükségessé tette.

Az érintett napra a BRFK honlapján hozzáférhető tájékoztatás szerint összesen 44 rendezvényt jelentettek be magánszemélyek és szervezetek Budapest különböző pontjaira, amelyek közül a rendőrség 29-et normál, míg 15-öt kiemelt kockázatúnak minősített, ugyanakkor megtartásukat lehetővé tette.

Az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó, tehát jelen esetben alkalmazandó 30. §-ának (1) bekezdése értelmében „a rendőrség [...] a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése alapján „a rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, [...] a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja”.

Az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdése szerint az igazoltatás során rögzíteni kell – ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát.

Az Rtv. 97. §-ának (1) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés szerint e törvény alkalmazásában „ruházat: az intézkedéssel érintett személy testén viselt, illetőleg az intézkedés helyszínén nála lévő, vagy a közvetlen felügyelete alatt, illetve rendelkezésére álló ruházat, csomag és tárgy”.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatalóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

A jogszabályi háttér – ahogyan arra a Testület korábbi állásfoglalásaiban is utalt – meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent.

Ez a felhatalmazás ugyanakkor nem korlátlan. Vizsgálható egyfelől az, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

2) A panaszolt intézkedések megítélésekor – tekintettel a fokozott ellenőrzést elrendelő egyedi utasítás rendelkező részében szereplő utalásra, amely értelmében a fokozott ellenőrzés végrehajtása csapaterő bevetésével történik – a Testületnek figyelembe kellett vennie az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat csapaterő bevetésére vonatkozó előírásait, valamint a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat) rendelkezéseit.

Az Rtv. 58. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőrök csapaterőben alkalmazhatók – egyéb esetek mellett – a személyek élet- és vagyonbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására, illetve a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására, továbbá nagy területű helyszín biztosítására. Csapaterő alkalmazása során a Rendőrség az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésében írt jogokat (testi épséghez, személyes szabadsághoz, magánlakás, magántitok és levéltitok sérthetlenségéhez, személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogok) indokolt mértékben korlátozhatja, területet a személy- és járműforgalom elől elzárhat.

A Szolgálati Szabályzat 73. §-ának (1) bekezdése szerint csapaterő alkalmazása esetén a Rendőrség a személyi állomány összevonása és kötelékbe szervezése, ennek egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezése, továbbá sajátos taktikai szabályok alkalmazása útján biztosítja a feladat végrehajtását. A rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök tekintetében jogszabályban meghatározott kivételtől eltekintve a csapaterőt a rendőrré vonatkozó jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik.

A hivatkozott jogszabályhely a rendőrség számára előírja, hogy a csapaterő alkalmazásáról a tömegtájékoztatási eszközök útján is tájékoztatást kell adni. Ettől eltérni csak abban az esetben lehet, amikor a tájékoztatás a rendőri intézkedések eredményességét veszélyeztetné. A tájékoztatásról a csapaterő alkalmazását elrendelő vezető gondoskodik.

A 73. § (6) bekezdésében rögzített felhatalmazó rendelkezés értelmében a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá tartozó, illetve más jelentős rendezvény helyszínén – csapaterőnek a biztosításban való részvétele esetén – azt a területet, ahová a belépők fokozott ellenőrzése kötelező, a rendőri szerv vezetője határozza meg.

A Testület utalni kíván arra – ahogy azt az állampolgári jogok országgyűlési biztosának OBH 2624/2009. számú ügyben készült jelentés VII. pontja is tartalmazza –, hogy különös alapossággal kell vizsgálni, mennyiben indokolt, szükséges és arányos a szigorú, valamennyi résztvevőt érintő beléptetési rend, mivel ez az intézkedés alkalmas arra, hogy a gyülekezési céllal megjelenőket vagy megjelenni szándékozókat a részvételtől visszatartsa.

3) Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az említett napon indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a közelmúlt rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. Ebből kiindulva, tekintettel a rendezvények és várhatóan a résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

A Testület rendelkezésére bocsátott és tudomására jutott tények ismeretében elmondható továbbá, hogy a rendőrség a Szolgálati Szabályzat 73. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, mivel október 20-án internetes oldalán (diavetítéses) tájékoztatást tett hozzáférhetővé, illetve 2008. október 21-én közleményt adott ki az október 22. és október 25. közötti időszakra tervezett területlezárásokról, az elrendelt fokozott ellenőrzésről és a várható rendőri fellépésről.

A Testület ugyanakkor megjegyzi, hogy fokozott ellenőrzésnek a főváros teljes területére történő elrendelése olyan esetekben, amikor rendezvény csak Budapestnek jól behatárolható területén kerül megtartásra, az arányosság követelményét nem veszi kellően figyelembe; még akkor sem, ha a rendezvényre érkezők, és az onnan távozóknak biztonságának garantálása a rendezvény konkrét helyszínénél nagyobb terület ellenőrzés alatt tartását teszi szükségessé.

Mivel a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályi felhatalmazáson túli felhatalmazást konstituálhat, ezért a Testület a jövőre nézve is fenntartja a jogot arra, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésének indokoltságát és megalapozottságát az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének szempontjából, konkrét egyedi ügyekben vizsgálat tárgyává tegye.

IV.

A panaszos beadványában kifogásolta, hogy a Deák téri helyszínen megjelent helikopter hangjával megzavarta az oda szervezett rendezvényt, azonban elismeri,

hogy ez csak 15 óra 15 perc körüli időben tartott hosszabb ideig, a többi esetben a hanghatás valójában nem volt tartós.

A Testület rendelkezésére bocsátott iratok alapján – a panaszos és a megszólított rendőr ebben a tekintetben egyező előadása szerint – megállapítható, hogy csupán a panaszos jelzését megelőzően volt néhány percig (a panaszos észlelése szerint hét percig) zavaró a helikopter jelenléte. A valóságnak megfelelt tehát a rendőr tájékoztatása, miszerint a helikopter kivonása folyamatban van, és röviddel a tájékoztatást követően a helikopter elhagyta a helyszínt.

A Testület utal arra, hogy valóban felmerülhet a helikopter alkalmazása során az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének kérdése. A fentiek szerint megállapított tényállás kapcsán azonban a Testület arra a megállapításra jutott – tekintettel arra, hogy gyakorlatilag amint a helyszínen kifogást emelt a panaszos, a helikopter elhagyta a területet, továbbá arra, hogy a helikopter későbbi megjelenései a panaszos saját előadásai szerint sem voltak zavaróak –, hogy a rendőrség a rendezvénybiztosítás ilyen módjának alkalmazásával, azaz a helikopter bevetésével nem sértette meg az említett követelményt. A panaszos gyülekezési joga nem sérült, a rendezvény folytatódott, és azon a panaszos továbbra is részt vett.

v.

1) Az előbbi eseményeket követően a panaszos – előadása szerint – a Teve utcai rendőrségi épülettel szemközti területre bejelentett, engedélyezett rendezvényre tartott, amikor igazoltatás alá vonták, adatait rögzítették, ruházatát átvizsgálták. Az intézkedések közül az igazoltatást, illetve ruházatának átvizsgálását a panaszos nem kifogásolta, azonban sérelmezte, hogy az adatait a rendőrök rögzítették. Ezt ő olyan „készletező jellegű” adatgyűjtésnek tekintette, melyről az állampolgári jogok országgyűlési biztosa korábban megállapította, hogy nincs rá jogszabályi lehetőség.

A panaszossal szemben foganatosított intézkedések értékelése kapcsán a Testület visszaütal a fokozott ellenőrzéssel összefüggésben korábbi állásfoglalásaiban [pl.: 4/2009. (I. 7.) számú állásfoglalás] tett, alábbi megjegyzéseire.

A Testület álláspontja szerint a rendőrségnek azon eljárását, hogy a rendezvényekhez közeli időpontban és helyszíneken igazoltatásokat végez, indokolják az elmúlt időszak tapasztalatai és az, hogy a különböző rendezvényekhez kapcsolódó jogellenes cselekmények résztvevőinek utólagos azonosítása jelentős nehézségekbe ütközik, márpedig a közrend és közbiztonság fenntartásának szempontjából nagyon fontos, hogy az ilyen magatartásokat hamar és következetesen kövesse felelősségre vonás.

A demonstrációkhoz kapcsolódó közrend elleni cselekmények elkövetőinek utólagos azonosíthatósága iránti igény az adatrögzítés lehetséges preventív hatásait is figyelembe véve indokoltá teszi az igazoltatások foganatosításán túlmenően az igazoltatott személyek adatainak rögzítését is. A személyes adatok védelméhez fűződő jog ilyen helyzetekben összeütközésbe kerül a közrend és közbiztonság alkotmányos

értékével, illetve az a mögött húzódó és abban megtestesülő egyéni alapjogokkal (a békés rendezvényen résztvevők gyülekezési joga, véleménynyilvánítási joga és testi épséghez fűződő joga). A Testület álláspontja szerint az alkalmasság, szükségesség és arányosság tesztjét alkalmazva, a személyes adatok védelméhez fűződő jog ilyen jellegű korlátozása egy demokratikus társadalomban megengedhetőnek minősül.

A beadványban foglalt sérelmek vizsgálata során a Testület azt is figyelembe vette, hogy a panaszosnak megvolt a lehetősége arra, hogy a panaszban említett nap eseményeiről, a fokozott ellenőrzés elrendeléséről, illetve annak lehetséges következményeiről előzetesen tájékozódjon, így tisztában kellett lennie azzal, hogy amennyiben a rendezvények egyike helyszínének közelében tartózkodik, az igazoltatására sor kerülhet.

2) A panaszos szintén sérelmezte, hogy a vele szemben foganatosított intézkedés során az eseményekről és személyéről videofelvétel készült.

Az Rtv. vonatkozó, 42. §-ában foglalt rendelkezései szerint „a Rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet”.

Jelen esetben, mivel a rendőri intézkedés – a fokozott ellenőrzés felhatalmazására tekintettel – jogszerűen történt, a felvétel készítésének, mint az előbbi intézkedést kísérő, ahhoz szorosan kapcsolódó, ugyanakkor az Rtv.-ben önállóan szabályozott intézkedésnek is fennálltak a jogszabályi követelményei, így tehát a felvétel elkészítésének jogalapja nem vitatható.

VI.

A panaszos a Markó utcában vonuló tömeg tagjaként beadványában sérelmezte, hogy a rendőrség a csoportosulást körbezárta, és annak tagjait egyenként intézkedés alá vonta. A történetekkel kapcsolatosan a Testület a tudomására jutott, illetőleg a rendelkezésére bocsátott információk alapján az alábbi megállapításokat tette.

1) A rendőrség internetes oldalán 2008. október 24-én közzétett, az október 23-ai eseményeket taglaló Összefoglaló a Markó utca lezárását megelőző eseményeket az alábbiak szerint írja le.

A Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom rendezvényén résztvevők a demonstráció végét követően megindultak a Semmelweis utcában zajló rendezvényre. Egy körülbelül 500 fős tömeg verődött össze a Váci útnál és hangos skandálás közepette vonultak a Dráva utca – Visegrádi utca – Vág utca – Hegedűs Gyula utca – Victor Hugo utca – Pannónia utca – Szent István körút – Bihari János utca útvonalon.

A rendőrök a tömeget a Markó utcának a Bihari János utca és Bajcsy-Zsilinszky út közötti szakaszán körbezárták. Ekkor a tömegből többen eldobálták a náluk lévő, előkészített Molotov-koktélok, szűrő és vágó eszközöket, speciális vasakat – amelyek alkalmasak voltak gépkocsik kerekének kiszúrására –, kövel megrakott táskákat. A rendőrök mindenkit igazoltattak, majd egyesével engedtek ki az utcából.

A fenti eseményekkel nagyjából azonos időben a BRFK Akció Osztály munkatársai a Nyugati téren egy Peugeot 206 típusú gépkocsi vezetőjével szemben intézkedtek, és a jármű átvizsgálása során a csomagtartóból három darab, időzítővel ellátott benzines gyújtóbomba került elő. A sofőrt a rendőrök visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel bűncselekmény elkövetése miatt előállították.

2) A Testület rendelkezésére bocsátott rendőrségi videofelvételek tanúsága szerint a vonuló tömeg 20 óra körül érkezett a Szent István körútról a Bihari János utcába, majd a Markó utcán a Bajcsy-Zsilinszky utca felé folytatta útját. A rendőrség a tömeg mögött a Markó és a Bihari János utcák kereszteződésénél, valamint a tömeg útjában, a Markó és a Bajcsy-Zsilinszky utcák találkozásánál 20 óra 10 perc körül kezdte meg rendőrsorfal felállítását, és ez által az út lezárását.

20 óra 33 perc környékén a rendőrség kihangosító berendezésen keresztül arról tájékoztatta a körbezárt tömeget, hogy a helyszínen „fokozott rendőri ellenőrzés” végrehajtására kerül sor, amelynek keretében az ott tartózkodókat igazoltatják. Felhívta a jelenlévők figyelmét arra is, hogy távozásra kizárólag a rendőri intézkedések végrehajtása – tehát a személyazonosság igazolása és a ruházat átvizsgálása – után van lehetőség.

A zárás a felvételek tanúsága szerint körülbelül egy órán keresztül tartott, a bontást a rendőrség 21 óra 10 perc környékén kezdte meg.

3) Az országos rendőrfőkapitány rendészeti helyettese a Testület megkeresésére 2009. február 10-én küldött válaszában a Markó utcában végzett rendőri tevékenységet röviden, az alábbiak szerint írta le. Elmondása szerint a rendőrség ott a Csapatszolgálati Szabályzat értelmében vett taktikai eljárást, bekerítést hajtott végre, amelynek alkalmazása a Nyugati téri felüljáró alatt talált robbanóanyagokkal összefüggésben álláspontja szerint nem igényel külön indoklást.

4) A BRFK hivatalvezetője 2009. március 5-én, a Testület kérdéseire válaszul az alábbi tájékoztatást küldte. 2008. október 23-ára a Markó utcába nem volt vonulós rendezvény bejelentve, ezért a rendőri egységek az ott vonulókat intézkedés alá kívánták vonni. A csoportosulás több tagja a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szöveget helyezett, illetve feléjük üvegeket dobált. A tömeg veszélyességét a tagjai által hátrahagyott, és utóbb a rendőrfőkapitány által talált tárgyak helyszíni szemléről készített jegyzőkönyv is alátámasztja.

A rendőri fellépés szervezése során figyelembe kellett venni azt a körülményt is, hogy a Markó utcához közeli helyszínen, a Nyugati téri felüljáró alatt a rendőri egységek robbanóanyagot találtak, amelyre tekintettel a vonuló tömeg bekerítése, és tagjainak ellenőrzése, továbbá a jogellenes magatartást tanúsító személyek elfogása és előállítására a közrend és köznyugalom helyreállítása érdekében szükségessé vált. Az ennek keretében foganatosított igazoltatásokról a tömeget hangosbemondón keresztül tájékoztatták.

Az aznapi rendezvények biztosítását az érvényben lévő fokozott ellenőrzés alapján, csapaterős tevékenység keretében látta el a rendőrség, amely során a Csapatszolgálati Szabályzat előírásai, az abban foglalt taktikai előírások kerültek alkalmazásra. Ezen norma külön fejezetét képezi a bekerítés műveletének szabályozása, amely eljárás a válaszevél tanúsága szerint a Markó utcában végzett igazoltatások végrehajtását segítette elő.

5) A BRFK hivatalvezetője 2009. április 7-én kelt, és ugyancsak a Testület megkeresésére küldött levelében arról tájékoztatta a Testületet, hogy a robbanóanyagot a Nyugati tér közelében 20 óra 40 perckor fedezték fel egy gépjármű ellenőrzése során a rendőrök. A robbanóanyag feltalálása önmagában is közbiztonságot veszélyeztető körülmény, amelynek jelentőségét az adott helyzetben felértékelte, hogy a be nem jelentett demonstráció útvonala a robbanóanyag feltalálási helyéhez közel vezetett.

Hozzáfűzi, hogy a BRFK rendelkezett továbbá információkkal arra vonatkozóan, hogy a tömegben vonuló személyek közveszély okozására alkalmas eszközt tartanak maguknál, amelyet utólag az igazoltatások után hátrahagyott, közbiztonságra valóban veszélyes eszközök feltalálása igazolt. Jelentőséget tulajdonítottak továbbá a tömeg résztvevői által tanúsított azon magatartásnak, hogy haladásuk során a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szögeket helyeztek, illetve feléjük üvegeket dobáltak, valamint, hogy a vonulók köveket vettek magukhoz.

Minderre tekintettel Budapest rendőrfőkapitánya úgy látta helyesnek, ha nem a súlyosabbnak minősülő tömegoszlatás eszközt alkalmazzák, hanem a fokozott ellenőrzés keretében, és a Csapatszolgálati Szabályzat alapján a bekerítés taktikai eljárását vetik be, amelynek segítségével a demonstráció körbekerített tagjait egyenként vonják intézkedés alá.

6) Az V. kerület, Markó utcában a helyszíni szemle megtartásáról készített jegyzőkönyv szerint azt az említett helyen 2008. október 23-án 21 óra 50 perctől október 24-én 4 óra 15 percig végezték, arra az ismeretlen tettes ellen közveszély okozása büntetének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás keretében került sor. A szemlén a hatóság részéről öt rendőr – a vezető r. főhadnagyon kívül négy bűnügyi technikus – vett részt. A bizottság tagjai az általuk kapott információk alapján leírták, hogy a lezárt utcarészen az emberek a náluk lévő közbiztonságra veszélyes eszközöket az ott parkoló gépkocsik mellé és alá dobálták, melyeket később a rendőrök és a tűzszerecskek összegyűjtöttek, és rendszerezve a járdán elhelyeztek. A jegyzőkönyv

feltalálási helyük és minőségük szerint részletesen felsorolva leírja, hogy az egyéb különböző eszközök (pl. nagy számban fekete színű maszkok, kesztyűk, hátizsákok, gázálcok, szatyrok, úszószemüvegek, csúzlík, petárdák, vascsövek, fadarabok) mellett mintegy 50 db sárgás színű folyadékot tartalmazó palackot találtak, amelyek szájába szigetelő szalaggal textildarabok voltak erősítve.

7) A Testület megítélése szerint a rendőrség azon eljárása, hogy a tömeget a Bihari János utca és a Bajcsy-Zsilinszky út felől a Markó utcában „körbezárta”, majd tagjait egyenként igazoltatta a fentebb hivatkozott, fokozott ellenőrzésre vonatkozó szabályok felhatalmazása alapján, jogszerűen történt. A fokozott ellenőrzés keretében ugyanis „a rendőrség [...] a közterület kijelölt részén [...] az ott tartózkodókat igazoltathatja”.

Mivel azonban a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályon túli felhatalmazást keletkeztethet, az intézkedés jogalapjának meglétén túl a Testület szükségesnek tartotta az intézkedések indokoltságának, az arányosság Rtv. 15. §-ában foglalt követelménye betartásának vizsgálatát is.

Ennek keretében a Testület elfogadta a rendőrség azon álláspontját, miszerint a majd 500 főre becsült, és a Semmelweis utcában zajló rendezvényre igyekvő sokaság tömeg-jellegét megtartva, tartalmilag vonulós demonstrációt megvalósítva haladt a fentebb ismertetett útvonalon.

Az intézkedés indokoltságát elsősorban a rendőrség által a Testület tudomására hozott azon körülmények támasztották alá, amelyek szerint a csoportosulás több tagja a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szögeket helyezett, illetve feljűk üvegeket dobált, valamint, hogy a vonulók köveket vettek magukhoz. A tömeg résztvevői által tanúsított fenti magatartáson túl a BRFK arra vonatkozóan is rendelkezett információkkal, hogy a tömegben vonuló személyek közveszély okozására alkalmas eszközöket tartanak maguknál. Ezt a feltevést teljes mértékben alátámasztotta az igazoltatások után hátrahagyott, közbiztonságra valóban veszélyes eszközök (pl.: nagyszámú Molotov-koktél) feltalálása.

A Testület a rendelkezésére álló információk alapján megállapította, hogy 20 óra 40 perc környékén a Markó utcához közeli helyszínen, a Nyugati téri felüljáró alatt a rendőri egységek robbanóanyagot találtak. A rendőrség álláspontja szerint erre tekintettel a vonuló tömeg bekerítése, és tagjainak ellenőrzése, továbbá a jogellenes magatartást tanúsító személyek elfogása és előállítása a közrend és köznyugalom helyreállítása érdekében szükségessé vált.

A Testület ezzel kapcsolatosan meg kívánja jegyezni, hogy a – rendelkezésére bocsátott dokumentumokkal és videofelvételekkel is alátámasztott – tények ismeretében megállapítható, hogy a tömeg körbekerítésére a Markó utcában mintegy fél órával a robbanóanyag megtalálását megelőzően került sor, amely körülmény erre tekintettel a vonulós rendezvény kapcsán elsődlegesen elrendelt intézkedéseknek

nem lehetett oka, legfeljebb a végrehajtás körülményeinek alakításában játszhatott szerepet.

8) Feladataikat a rendőrség Csapatszolgálati Szabályzatában foglalt rendelkezések szerint, a bekerítés taktikai módszerét alkalmazva hajtották végre a helyszínen lévő rendőri erők. Ennek kapcsán a Testület szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a Markó utca lezárása a későbbi intézkedések foganatosítása érdekében tartalmilag nem elsősorban a bekerítés, hanem a zárás taktikai módszerének alkalmazására utal.

A bekerítés a Csapatszolgálati Szabályzat 136. pontja szerint a létesítmények, területek lezárásának sajátos és legaktívabb formája, amely a keresett bűnözők, fegyveres személyek elfogása érdekében akkor alkalmazható, amikor ismert azok pontos tartózkodási helye. A bekerítés során a rendőr alegységekből létrehozott szolgálati csoportok körbezárják a keresett személyek tartózkodási helyét, megakadályozzák menekülésüket, meggátolják kitörésüket és végrehajtják az elfogást.

Ezzel szemben a zárás a 24. pont értelmében valamely terület elszigetelése, körbezárása az adott területen folytatott más rendőri tevékenység sikeres végrehajtásához, meghatározott objektumok, személyek megóvásához, a közrend fenntartásához szükséges feltételek megteremtése érdekében. Alkalmazására egyebek mellett sor kerülhet fokozott ellenőrzés keretében. Lakott területeken, rendezvényeken a zárásban részt vevő rendőrök egyik alakzata a sorfal. Alkalmazásának célja valamely terület, útvonal, utca, tér, épületrész, épülettömb lezárása vagy szabadon tartása a gyalogos-, illetve járműforgalom vagy minden forgalom előtt. A rendőrök közötti térköz 1-5 méter lehet, szükség esetén tömör vagy kétsoros sorfal is felállítható.

A fentieket összegezve a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrség jogszerűen járt el a Szent István körútról érkező, és a Semmelweis utca felé tartó tömeggel szemben akkor, amikor a Markó utcának a Bihari János és a Bajcsy-Zsilinszky út közé eső szakaszán a vonuló sokaságot körbezárta, és a résztvevők távozását a személyazonosság igazolását, valamint ruházat- és csomagátvizsgálat követően tette lehetővé.

A Testület megjegyzi, hogy a rendőri fellépés indokoltságát utólag igazolta az a nagy mennyiségű közbiztonságra veszélyes eszköz és anyag, amelyet a rendőrök az intézkedések befejezését követően a Markó utcában felleltek, és amelyek részletes leírását a Testület a helyszínen végzett szemle jegyzőkönyvéből ismerte meg.

Mivel a fenti intézkedéseket az eljáró rendőrök jogalap birtokában és az arányosság követelményeire is figyelemmel foganatosították, a Testület jogsértést azokkal összefüggésben nem állapított meg.

9) A Markó utcában zajlott rendőri intézkedések kapcsán a panaszos sérelmezte a tájékoztatás hiányát, illetve a késedelmes és hiányos tájékoztatást. Előadása szerint a kihangosítóval felszerelt rendőrségi gépkocsi csak 20 óra 37 perckor érkezett a

helyszínre, azonban a tájékoztatás az utca közepén már így sem volt hallható. Sérelemzte továbbá, hogy „legalább egy órát tartott”, míg mindenki elhagyhatta a körbezárt területet.

A Testület rendelkezésére álló, a Markó utcában és a Bajcsy-Zsilinszky úton készült felvételeken látszik, amint a panaszos 20 óra 11 perckor a helyszínen tartózkodó rendőröktől felvilágosítást kér, keresi „(...) őrnagy urat”, és közli, hogy ők egy bejelentett rendezvényre szeretnének vonulni.

Miközben a rendőrök a Markó utca zárását végzik a Bajcsy-Zsilinszky utca felől, 20 óra 12 perckor, a panaszos újra kérdezi, hogy mi a célja a „tolásnak”, mire az egyik rendőrtől arra vonatkozó tájékoztatást kap, hogy a személyi igazolványokat fogják elkérni.

20 óra 15 perckor hallatszik a felvételen, hogy az egyik rendőr a tömeg felé kiabálva közli, hogy aki el akarja hagyni a helyszínt, az jöhet (a rendőri sorfal felé), és hogy készítsék elő a személyi igazolványokat. Bár a hangzavar, a tömeg skandálása miatt valószínű, hogy ez a jelenlévők közül csak a közelebb állókhöz jutott el, a felvételekből megállapítható, hogy ezt a tájékoztatást, miszerint a körbezárt területről az igazoltatást követően lehet távozni, a tömeget alkotók egymásnak átadják. Megállapítható, hogy a hangosbemondón keresztül valóban csak több mint negyedórával később hangzott el tájékoztatás, azonban a fentiek szerint megállapítható, hogy az érintettek értesültek arról, hogy igazoltatás után hagyhatják el a helyszínt. Erre tekintettel a tájékoztatás vonatkozásában a Testület alapjogsérelemet nem állapított meg.

10) A panaszos a Markó utcai helyszín kapcsán is sérelmezte a kiléptetés lassúságát, az intézkedések lassú végrehajtását.

Annak megítélése, hogy a rendőrség egy rendezvény alkalmával milyen létszámmal tartja indokoltnak és tudja megoldani rendőrök bevetését, ezáltal feladatait milyen gyorsasággal tudja ellátni, olyan szervezési, szervezeti kérdés, amelynek bírálatára a Testület hatásköre legfeljebb a fentebb hivatkozott és az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye kapcsán terjeszthető ki.

Szerepet játszik ugyanakkor az az említett körülmény is, amely szerint egy rendezvény résztvevőjének számolnia kell azzal, hogy a rendezvény lefolyása – különösen előzetes bejelentés hiányában – olyan fordulatot vesz, amely rendőri beavatkozást, sőt akár kényszerítő eszközök alkalmazását vonja maga után. Ez a fellépés pedig a rendezvényen résztvevők számától függően kerülhet foganatosításra.

Jelen esetben a Testület úgy ítélte meg, hogy feltűnő aránytalanság a rendőrök és a demonstrálók számában nem volt felfedezhető, sőt a felvételeken több alkalommal hallani, amint a tömeg tagjai a túl sok rendőr jelenléte miatt fejezik ki nemtetszésüket. A Markó utcában végrehajtott intézkedések nagy száma alapján nem tartotta továbbá

indokolatlanul hosszadalmasnak a panaszos ellenőrzés alá vonását sem. A Testület ezért úgy vélte, hogy a rendőrség a körülményeknek megfelelően járt el a rendőri jelenlét megszervezésében, különösen a rendőrök létszámának megválasztásában, valamint az egyes intézkedések lebonyolítása során, és nem állapította meg a panaszos mozgásszabadsághoz való jogának aránytalan korlátozását.

11) A panaszossal szemben foganatosított konkrét intézkedések kapcsán a Testület az alábbi magállapításokat teszi.

A panaszos sérelmezte 20 óra 50 perckor történt kiemelését, melynek során durván és megfélemlítően léptek fel az intézkedő rendőrök, oldalába tonfát nyomtak. Megaláznál tartotta, hogy igazoltatását és ruházatának átvizsgálását kamerával rögzítették, és hogy a hátizsákjában lévő italát kinyitották, holott abban csak ivóvíz volt. Amikor kivette a rendőr kezéből az üveget, hogy kinyissa, akkor dulakodni kezdtek vele.

A Testület rendelkezésére álló felvételeken az látszik, amikor a panaszost már a tömegben kívül igazoltatták, és az ellen tiltakozik, hogy közben kamerázzák, ezért arcát eltakarja. Az intézkedő rendőr tájékoztatja, hogy rendőri intézkedés dokumentálása zajlik, amely jogszerű, majd megkérlik, hogy tegye le a kezét, melynek a panaszos végül eleget tesz. Adatait a rendőri felszólításnak eleget téve közli, miközben azt kifogásolja, hogy erre nincs szükség, hiszen az igazolványát átadta, azon szerepel minden adat, ekkor azonban telefonon keresik, és a felvétel megszakad. 20 óra 51 perckor hallatszik újra a panaszos a felvételeken, azt kiabálja, hogy „Kérem, ne nyúljon a táskámba!”, „Érti, hogy mit kérek?” 20 óra 54 perckor látszik újra a panaszos, aki a kamerába mondja, miszerint sérelmezi, hogy kamerázták az igazoltatást és külön az igazolványát, továbbá hogy a táskájába nyúltak, holott teljesen együttműködő magatartást tanúsított. Panaszolja továbbá, hogy a kivezetéskor a tonfát az oldalába nyomták, és hogy rátolták az előtte haladó rendőrré.

A jelenlévő rendőrök tájékoztatják, hogy az intézkedés véget ért, és megmutatják a panaszosnak, hogy melyik irányban tudja elhagyni a helyszínt, és a panaszos a megadott úton távozik.

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök kiemelték a tömegből. A Testület a rendelkezésére álló információk alapján megállapította, hogy nem ismert olyan rendőri hivatkozás, amely alapján a kiemelés alkalmazása indokolt lett volna, holott erre vonatkozóan a Testület kifejezett kérdést tett fel írásos megkeresésében. A Testület megállapította, hogy külön indokolás nélkül a panaszos kiemelése szükségtelen volt, hiszen a lezárt területen tartózkodó személyek mindegyikét igazoltatták, ruházatukat és csomagjukat átvizsgálták, és nem fűződött ésszerű érdek ahhoz, hogy a panaszost – a sérelmezett módon – a tömegből kiemeljék, és vele másokat megelőzően intézkedjenek.

A rendőrbot használatáról a Testületnek felvétel nem állt rendelkezésére, azt azonban a rendőrségi nyilatkozatok annak ellenére nem cáfolták, hogy a panaszos rendőri szervek előtt többször hangoztatta az ezzel kapcsolatban őt ért sérelmet – legelőször közvetlenül a kiemelést követően, az igazoltatása során –, erről felvétel is készült. A Testület megítélése szerint a rendőrbot használata az adott körülmények között mindenképpen szükségtelennek és aránytalannak tekinthető.

A panaszos igazoltatása és ruházatának átvizsgálása kapcsán a Testület megállapította, hogy arra azon rendőri fellépés keretében került sor, amelyek értékelését a Testület a VI. pont 8) alpont keretében elvégezte, és azt jogszerűnek minősítette. Az adatok rögzítésére és a kamerázásra vonatkozóan pedig a Testület visszautal az V. pont 1) és 2) alpontjaiban kifejtettekre, ugyanakkor miután a Testület megállapította önmagában a kamerázás jogszerűségét, annak módját és konkrét körülményeit is vizsgálnia kellett.

A Testület utal rá, hogy az adatvédelmi biztos 2008 júniusában egy panaszüggyel összefüggésben kifejtette álláspontját a kamerázás kapcsán, amelyről a Magyar Távirati Irodán keresztül kiadott közlemény útján értesült a közvélemény. E szerint az Rtv. 29. és 42. §-aiban rögzített rendelkezések együttes értelmezése ad iránymutatást az igazoltatás során rögzíthető adatok köréről és a rögzítés módjáról. A 29. § pontosan meghatározza a rögzíthető adatok körét, míg a 42. § (1) bekezdése általános felhatalmazást ad az intézkedéssel kapcsolatos személyekről, tárgyakról, körülményekről kép- és hangfelvétel készítésére. Az adatrögzítés azonban minden esetben – így kamera használata esetén is – célhoz kötött, arra akkor kerülhet sor, ha szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásához szükséges, vagy egyéb körülmény indokolja. Az adatok dokumentálása – tehát egyéb mellett a felvétel készítése – nem történhet készletező jelleggel.

A biztos megjegyzi továbbá, hogy amennyiben a kamera használatára jogszerűen kerül sor, a felvétel készítése során ügyelni kell a kamera használatának rendeltetésszerű voltára is. Ez az elvárás az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye alapján értékelhető. Erre tekintettel alakította ki a biztos azon álláspontját, mely szerint „a »tetőtől talpig« való felvétel, illetve a kamerába nézés követelménye nem felel meg” a fentebb említett elvárásoknak. „Az ilyen jellegű adatrögzítések tehát az emberi méltósághoz való jog érvényesülését szem előtt tartva kifogásolhatók.” (Lásd bővebben: 502/P/2008. számú ügy)

A Testület a kérdésben a biztos által kifejtett álláspont és a tényleges történések összevetésével hozta meg döntését. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kérdéses esetben a rendőrök a felvételt nem a biztos által is kifogásolt módszerek alkalmazásával készítették – azaz nem „tetőtől talpig” kamerázták le a panaszost, és nem hívták fel arra, hogy nézzen a kamerába –, hanem azon a panaszossal szembeni intézkedést, annak körülményeit rögzítették, amely a fent kifejtettek értelmében megfelelt mind a jogszerűség, mint az arányosság követelményének.

Fentiek szerint a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a rendőrség azzal, hogy a panaszosról a fent leírt módon készített az intézkedés során felvételeket nem sértette meg a panaszos személyes adatok védelméhez való jogát.

Súlyos alapjogsérelmet állapított meg ugyanakkor azért, mert a kiemelés és annak módja alkalmas volt arra, hogy a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogát súlyosan sértse.

12) A panaszos kérte, hogy a 107-es segélyhívószámra indított hívásainak jegyzőkönyvét részére küldjék meg, melynek bekérését azonban az ügy körülményeinek áttekintése után a Testület nem tartotta szükségesnek – hiszen az a döntéshez többletinformációt nem szolgáltatott volna –, így azokat kiadni sem áll módjában.

VII.

A panaszos kifogásolta, hogy őt a Bajcsy-Zsilinszky út 54. szám előtt úgy igazoltatták felettesi utasításra, hogy maga az intézkedő rendőr őt felismerte. Ezt ő annak tudta be, hogy kifejezetten őket zaklassák, a gyülekezési joguk gyakorlásától elrettentsék, miközben mások szabadon haladtak el ugyanezen az útvonalon.

A Testület eljárása során – a történések minél teljesebb körvonalazását szem előtt tartva – megállapította, hogy a panaszolt helyszín (a Bajcsy-Zsilinszky út 54. szám) és a Markó utca – Bajcsy-Zsilinszky út kereszteződése között 300 méter a távolság.

A Testület abban a kérdésben fentebb ugyan már állást foglalt, hogy az igazoltatást a rendőrök jogalap birtokában foganatosították, ehelyütt szükségesnek tartotta annak megítélését is, hogy a rendőri eljárás során kellően érvényesült-e az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye – amely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával –, és a leírt eseményekkel összefüggésben nem valósult-e meg aránytalan jogkorlátozás.

A Testület eddigi vizsgálatai során több demonstráció kapcsán tapasztalta azt a gyakorlatot, amely szerint a rendőri erők egy adott rendezvény résztvevőit – az oda érkezőket, illetve az onnan távozókat – ismétlődő jelleggel, indokolatlan gyakorisággal vonják intézkedés alá. A Testület álláspontja szerint ugyanakkor önmagában az a tény, hogy a panaszos igazoltatására két alkalommal került sor, nem volt alkalmas arra, hogy aránytalanság címén jogsérelem megállapítását eredményezze. Megnehezíti ugyanakkor a kérdés megítélését az a körülmény, hogy a panaszos elmondása szerint őt annak ellenére vonták újabb intézkedés alá, hogy az eljáró rendőr felismerte, tehát személyazonosságával tisztában volt. Jelen esetben azonban a Testület nem tudott megalapozott álláspontot kialakítani, mivel a kérdés eldöntéséhez az intézkedésről készített videofelvétel, illetve az érintett rendőr nyilatkozata nem állt rendelkezésére. Mindezek hiányában a Testület a történetek felderítése érdekében érdemi vizsgálatot nem tudott lefolytatni, és ebben a tekintetben a jogsértés megítélése nem áll módjában.

A Testület ugyanakkor általános élel megjegyzi, hogy a rendőrség azon eljárása, hogy a rendezvényekhez közeli helyszíneken, a résztvevők körében ismétlődő jelleggel, indokolatlan gyakorisággal igazoltatást folytat, helytelen gyakorlat kialakulásához vezethet, ezáltal aggályos és visszas helyzet kialakulását eredményezheti.

VIII.

1) A panaszos több helyszín kapcsán – így a Déryné utcánál történő beléptetéseknél, a Visegrádi utcánál, a Markó utcai kiléptetésnél, az Astoria felé történő vonulásnál – sérelmezte, hogy a rendőri jelenlét elégtelen vagy éppen szükségtelen volt, túlságosan hosszú ideig vagy indokolatlanul korlátozta a vonulók mozgásszabadságát.

A beléptetési renddel kapcsolatban a Testület utal az állásfoglalás III. részében, a fokozott ellenőrzéssel összefüggésben írtakra, miszerint annak vonatkozásában szükségtelen és aránytalan jogkorlátozás nem valósult meg.

Annak megítélése, hogy a rendőrség egy rendezvény alkalmával milyen létszámmal tartja indokoltnak és tudja megoldani rendőrök bevetését, továbbá milyen útvonalakat zár le, hány kaput működtet, olyan szervezési, szervezeti kérdés, amelynek bírálatára a Testület hatásköre legfeljebb az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye kapcsán terjeszthető ki.

A Testület töretlen gyakorlata szerint az arányosság vizsgálata során azt is figyelembe veszi, hogy az adott – jelen esetben a békés gyülekezéshez való – alapjog gyakorlása a rendőri fellépés következtében mennyiben nehezül meg, és ez az eredmény az adott körülmények között mennyire indokolt.

A Teve utcai rendezvényénél alkalmazott intézkedések értékelése során a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a beléptetés módja – az okozott késedelemre is figyelemmel – összességében alkalmas lehetett arra, hogy azokat, akik a rendezvényen részt kívántak venni, ezen szándékuktól eltántorítsa.

A Testület utal az állampolgári jogok országgyűlési biztosának OBH 2624/2009. számú ügyben készült jelentésében foglalt azon megállapításra, miszerint a rendőrség által alkalmazott „új beléptetési rend” – azaz minden egyes személy átvizsgálása, igazoltatása – „objektíve alkalmas arra, hogy rendezvényeken egyébként részt venni kívánókat a részvételtől visszatartsa, szükségtelenül és aránytalanul korlátozta a békés gyülekezéshez való jogot.”

A Testület ennek kapcsán felhívja a rendőrség figyelmét arra, hogy a rendezvényt érintő intézkedések elsődleges célja a gyülekezési jog gyakorlásának biztosítása, és azok által a rendezvényen a részt venni kívánók békés gyülekezéshez való jogát csak indokolt esetben és csak a legszükségesebb mértékben korlátozhatja.

A konkrét panaszügyben a Testületnek elsősorban azt kellett mérlegelnie, hogy a panaszos által a rendőri eljárás következtében elszenvedett hátrány elérte-e az alapjogi

sérelem szintjét. A panaszos a következőket nyilatkozta ezzel kapcsolatban: „Sérelmezem, hogy a rendezőkkel előzetesen egyeztetettek alapján négy beengedő kapu helyett csak három kapun volt beengedés, ami nagyon szűk volt [...] Engem ugyan személy szerint nem érint, de láttam, hogy a ruházatátvizsgálás során a rendőrség nem vette figyelembe a különböző neműséget”, továbbá másutt, hogy „Az előzetes megállapodás szerinti, Róbert Károly úton kialakítandó kaput nem működtették, ezen nem volt beléptetés, és a másik három kapun a fokozott ellenőrzés miatt csak nagyon lassan, nem megfelelő erővel történt az ellenőrzés. Emiatt a rendezvény megkezdése is csúszásba került.”

A panaszos sérelmei a fentiek alapján lényegében abból fakadtak, hogy a beléptetés a szükségesnél lassabban zajlott, mivel a beléptetést ténylegesen végző rendőrök száma álláspontja szerint elégtelen volt, és ezért a rendezvényt csak késve tudták elkezdni. A Testület figyelembe vette, hogy mindezek következtében a panaszos gyülekezéshez való jogának gyakorlása megnehezült, de csak átmeneti jelleggel, és csúszással ugyan, de a rendezvényen terveinek megfelelően tudott részt venni.

A kérdés megítélésében szerepet játszik ugyanakkor az az említett körülmény is, amely szerint egy rendezvény résztvevőjének számolnia kell azzal, hogy a rendezvény lefolyása – különösen előzetes bejelentés hiányában – olyan fordulatot vesz, amely rendőri beavatkozást, sőt akár kényszerítő eszközök alkalmazását vonja maga után. Ez a fellépés pedig a rendezvényen résztvevők számától függően kerülhet foganatosításra. Erre tekintettel a Testület a panaszos békés gyülekezéshez való jogának csekély fokú sérelmét állapította meg.

Felhívja a Testület a rendőrség figyelmét, hogy a szükségesség és arányosság érvényesülése a rendezvénybiztosítás során megkívánja, hogy a rendőrség – miután a terület körbezárásáról döntött, egyúttal – gondoskodjon arról, hogy megfelelő létszámú rendőr végezze a beléptetéseket, megfelelő kapu álljon rendelkezésre a helyszínre való bejutáshoz, vagyis a rendőri intézkedések ne nehezítsék aránytalanul a gyülekezési jog gyakorlását.

2) A panaszos sérelmezte több esetben, hogy a lezárások miatt nem tudott azokon az útvonalakon haladni a különböző, bejelentett rendezvényekre, ahol szeretett volna.

A lezárások kapcsán a Testület az arányosság szempontjait értékelve folytatott vizsgálatot. Ennek során figyelembe vette a közelmúlt rendezvényekkel kapcsolatos tapasztalatait, továbbá, azt a körülményt, hogy a panaszos valamennyi ellenőrzési pontnál és lezárásnál a kívánt helyszínre eljutott – akkor is, ha több alkalommal kerülőutat kellett igénybe vennie.

A Testület ezért úgy vélte, hogy a rendőrség a körülményeknek megfelelően járt el a rendőri jelenlét megszervezésében, különösen a rendőrök létszámának megválasztásában, valamint az egyes intézkedések lebonyolítása során, és nem állapította meg a panaszos mozgásszabadsághoz való jogának aránytalan korlátozását.

Ugyancsak megfelelőnek ítélte a lezárásokról előzetesen, a rendőrség internetes oldalán közzétett tájékoztatást, és a panaszos erre vonatkozó kifogását sem találta alaposnak, nem állapította meg alapvető jogának sérelmét.

3) A panaszos kifogásolta továbbá, hogy a tömegközlekedési eszközök éppen a rendezvény helyszínéhez közel nem álltak meg, vagy nem menetrend szerint közlekedtek.

A tömegközlekedés akadályoztatása kapcsán a Testület utal arra, hogy a BKV Zrt. vezetése által elrendelt intézkedések vizsgálata a Testület hatáskörén egyértelműen kívül esik, ezért ebben a vonatkozásban a Testület a panasz vizsgálatától eltekintett.

4) Az Astoriánál a panaszos észlelt egy rendőrt, akinek térdmagasságban, a lábán volt elhelyezve az azonosító száma, továbbá olyan rendőröket, akik maszkot viseltek. A panaszosnak egy másik fiatalember szólt, hogy kb. 150 méterre, úgy látszik, azonosító szám nélküli rendőrök állnak, ám miután két rendőrrel közösen odamentek, látszott, hogy minden rendőr visel azonosító számot, azonban ez egyiküknek a lábán volt elhelyezve.

A panaszos ugyancsak sérelmezte, hogy több rendőr maszkot viselt, melyről a helyszínen kiderült, hogy pirotechnikai védőmaszkok.

Jelen esetben a Testület tudomására jutott információk alapján nem volt megállapítható olyan, panaszossal szembeni intézkedés, amely a Testület vizsgálatának alapjául szolgálhatott volna. A panaszos csupán egy másik résztvevő tájékoztatása alapján ment oda a maszkkal felszerelt és nem megfelelően azonosítható rendőrökhöz, és panaszát a látottak alapján terjesztette elő. Konkrét intézkedés hiányában a panasz ezen részének kivizsgálása, illetve alapjogsértés kérdésében állásfoglalás kialakítása a Testületnek nem állt módjában.

A védőmaszkok tekintetében ugyanakkor a Testület utal a 133/2009. (V. 13.) számú állásfoglalásában írtakra, és – az országos rendőrfőkapitány által kifejtett és a Testület által elfogadott álláspont alapján – a panaszosnak az alábbi tájékoztatást nyújtja.

A Szabadság téren 2008. szeptember 20-án tartott demonstráció elveszítette békés jellegét, mivel néhány személy pirotechnikai eszközökkel kezdte dobálni a biztosításban résztvevő rendőröket. Ezért az állomány néhány tagja tűzálló kámzsát húzott fel, mert a korábbi demonstrációk alkalmával a rendszeresített védőfelszerelések ellenére ilyen eszközöktől, illetve Molotov-koktéloktól több rendőr arca megsérült. Akkor az érintett rendőrök a kámzsa viselésére nem kaptak utasítást, azt saját belátásuk alapján, de saját testi épségük védelmében alkalmazták.

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 70/D. §-ának (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a

Magyar Köztársaság többek között a munkavédelem intézményének megszervezésével valósítja meg. A munkavédelem feladata a munkát végző, dolgozó ember testi épségének és egészségének megóvása, munkaképességének, alkotóerejének megőrzése, védelme. A szakirányú nemzetközi szervezetek és hivatalok is hasonló előírásokat fogalmaztak meg az ember testi és lelki egészségéhez kapcsolódó dokumentumaikban.

A fentiekkel áll összhangban a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvtv.), amely az Alkotmányban foglalt elvek alapján szabályozza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit, a szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve ezzel a munkabaleseteket, és a foglalkozással összefüggő megbetegedéseket.

Az Mvtv. 1. §-ának (2) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság területén munkát végzőknek joguk van a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez. Az Mvtv. az alapelvek között határozza meg a 2. § (2) bekezdésében, hogy a munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért, melynek módját a 2. § (3) bekezdése alapján – a jogszabályok és a szabványok keretein belül – a munkáltató határozza meg.

A fentiek megvalósulása érdekében további szabályozást tartalmaz a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 67. §-ának a) pontja. E szerint a szolgálati viszony keretében a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró köteles a hivatásos állomány tagja részére az egészséges és biztonságos szolgálatteljesítés feltételeit biztosítani.

A leírtakkal teljes mértékben harmonizálva az előjáró ilyen kötelességeinek teljesítésére szolgál többek között a csapatszolgálati szabályzat kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás) 296/A. pontja. Ennek beiktatását a 15/2006. (XI. 3.) OFRK utasítás rendelte el a 2006. október 23-án lezajlott tömegdemonstrációk rendőrségi kezelése kapcsán felmerült normaalkalmazási kérdések fel- és megoldása, az egységes gyakorlathoz szükséges szabályozás kialakítása érdekében. A módosítás szerinti kiegészítés alapján a tömegoszlatást végző állomány ellen irányuló támadás, vagy annak veszélye esetén a testi épség és az egészség védelme érdekében lehetőség van maszk viselésére.

Az igazságügyi és rendészeti miniszter 2008. február 4-én írta alá az MSA Gallet MO5001R típusú ütészálló védősisak rendszerbevételét. A védőeszköz műszaki leírásának III. részében a 2.21. pont tartalmazza, hogy a sisak tartozékát képezi 2 db, a szemrésznél kialakított nyílással ellátott, fekete színű lángálló csuklya (védőkámzsa), amely így, ezzel együtt került 3347/2008. számon rendszeresítésre.

A rendőrfőkapitány álláspontja szerint a kámzsa használatával a rendőrség tagjai nem válnak egyszerűen „arctalan tömeggé”, ugyanis az egyedi azonosíthatóságukat

lehetővé teszi a ruházatukon, felszerelésükön elhelyezett azonosító számuk, mely minden esetben konkrét személyekhez kapcsolható. Az azonosíthatóságukat jellemzően nem az arcuk láthatósága, hanem a szolgálati azonosító jelvénytáblájukkal megegyező számot tartalmazó hímzett azonosító számsor garantálja.

A hímzett azonosító 20 mm magas, 64 mm széles, sötétkék alapszínű, amelynek hímzett kerete, illetőleg az arra hímzett számok ezüstsínű cérnával készülnek, a számok 10 mm magasságúak. Az azonosító, kialakításából adódóan jól látható, ugyanis az alapszín és a számok színe között erős kontraszt mutatkozik.

A kámzsa a ruházaton lévő, jól látható módon elhelyezett azonosító számokat nem takarja, így – az azonosító számok alapján – a biztosításban résztvevő valamennyi rendőr azonosítható. Az azonosító számok szabályszerű viselését, láthatóságát a biztosítás parancsnoka az alparancsnokokkal a demonstrációk során egy napon belül is több ízben ellenőrizteti.

A kámzsát valamennyi rendőri egység használja, alkalmazására mindenhol munkavédelmi eszközként kerül sor, tekintettel azonban arra, hogy igénybevételenek szükségessége nem minden esetben mérhető fel előre, előfordulhat, hogy az állomány már kámzsában vonul ki a feladat ellátására – ahogyan ez 2008. október 23-án is történt.

A főkapitány végső következtetése a leírtak alapján az, hogy ilyen esetekben a rendőrt nem az arca, hanem az egyedi azonosító száma alapján lehet kétséget kizáróan azonosítani.

A Testület a kifejtettekkel kapcsolatban megállapította, hogy az országos rendőrfőkapitány által hivatkozott ORFK utasítás 296/A. pontja alapján a tömegoszlatást végző állomány ellen irányuló támadás, vagy annak veszélye esetén a testi épség és az egészség védelme érdekében lehetőség van maszk viselésére. A főkapitány jelzi továbbá, hogy a szemrésznél kialakított nyílással ellátott, fekete színű lángálló csuklya (védőkámzsa) az MSA Gallet MO5001R típusú ütészálló, 2008. február 4-én rendszeresített védősisaknak képezi tartozékát.

A Testület meg kívánja jegyezni, hogy a fenti hivatkozások alapján nem teljesen egyértelmű a védőkámzsa viselésének szabályozása azokban az esetekben, amikor arra nem az MSA Gallet MO5001R típusú ütészálló védősisak tartozékként kerül sor. Az utalt ORFK utasítás felhatalmazása csupán a tömegoszlatást végző, tehát a jogellenesen összegyűlt vagy jogellenes magatartást tanúsító tömeg szétoszlatása során fellépő állományra terjed ki, és a maszk viselését az állomány ellen irányuló támadás, vagy annak veszélye esetén teszi lehetővé. Kérdés ugyanakkor, hogy a rendelkezés mennyiben jogosítja fel az állomány rendezvények biztosításában részt vevő tagjait hasonló védőeszköz használatára olyan esetben, amikor a tömegoszlatás közvetlen veszélye még nem áll fenn. A Testület fel kívánja hívni az országos rendőrfőkapitány

figyelmét, hogy a nem kellően konkrét rendelkezést tartalmazó megfogalmazás adott esetben magában hordozza az inkohereus jogalkalmazás veszélyét.

Fentiekre figyelemmel a Testület ebben a tekintetben sem állapította meg a panaszos alapjogainak sérelmét.

IX.

Mivel a fent kifejtettek szerint a rendőri intézkedés alapvető jogot nem sértett, és a panaszos az áttétel ellen nem tiltakozott, a Testület a panasznak az intézkedést fogantató szervhez való áttételéről döntött az Rtv. 93. § (1) bekezdése alapján.

Budapest, 2009. június 17.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök,
előadó testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Feja András
testületi tag

Kádár András Kristóf
testületi tag